Hybrid CoE
The European Centre of Excellence for Countering Hybrid Threats

Hybridiuhkien aikakausi

Hanna Smith

22.11.2019 Tulevaisuusvaliokunta

Turvallisuusympäristö on muuttunut. Siihen on monta syytä;

- Maailmanjärjestyksen valtasuhteet ovat muuttuneet;
- Keskinäisriippuvuus ja keskinäisyhteys (globalisaation vaikutukset) ovat voimistuneet;
- Kylmän sodan muistot ovat hämärtyneet, joka on johtamassa uudenlaisiin ideologisiin, normatiivisiin ja kulttuuripohjaisiin vastakkainasetteluihin;
- Teknologian vallankumous on tuonut kyberin ja jopa avaruuden uusiksi myös turvallisuuspoliittisiksi alueiksi;
- Ymmärrys konfliktista ja sodasta on muuttunut. Tämä vaikuttaa siihen, miten konfliktitilanteessa toimitaan, miten pyritään ratkaisuun ja mikä on asenne mahdolliseen sotilaalliseen voimankäyttöön;

Muutokset ovat saaneet aikaan sen, että voimme puhua hybridiuhkien aikakaudesta. Monet osat, jotka liittyvät hybridiuhkiin, eivät ole uusia. Maailmanpolitiikassa on aina pyritty vaikuttamaan kyseenalaisin keinoin. Heti kylmän sodan loppumisen jälkeen maailma oli erilainen kuin nyt, ja myös tapa, jolla eri valtiot pyrkivät vaikuttamaan toisiinsa, oli erilainen. Siksi on hyvä myös käyttää uutta termiä – hybridiuhat/yhdistelmäuhat – uudessa ajassa. Vaikka juuret ovat historiassa, uusi aika tuo uusia haasteita.

Hybridiuhilla tarkoitetaan tarkoituksenmukaista, kohdetta vahingoittavaa tai haavoittavaa toimintaa. Käytössä on silloin useampi työkalu, jonkinlainen yhdistelmä. Häirintä tai vaikuttamisyritys hyödyntää erityisesti demokraattisten valtiojärjestelmien järjestelmätason mahdollisuuksia kuten oikeusvaltion tuomia rajoitteita, sanavapautta, ihmisoikeusargumentteja, markkinatalouden itsenäisyyttä, järjestäytymisoikeutta etc.

Toimijat etsivät myös erilaisia rajapintoja esimerkiksi viranomaisten välillä tai paikallistason ja valtiotason välillä sekä esimerkiksi lainsäädännön ”tyhjiä kohtia”. Joskus kokonaisuuteen kuuluu myös rikollista toimintaa. Toiminnan tavoitteet pyritään hämärtämään ja toiminta itse on hyvin vaikeasti havaittavaa. Tällainen toiminta pitää erottaa ns. normaalista politiikasta kuten ulkopolitiikka tai turvallisuuspolitiikka. Valtio, joka harjoittaa hybridiuhkiin liittyvää toimintaa, ei hyväksyisi vastaavaa omassa maassaan. Toiminta siis tähtää vaikuttamaan toisen maan asioihin kyseenalaisesti, ei avoimesti.

Kolme keskeisintä hybridiuhkien haasteet Suomelle nyt ja tulevaisuudessa:

- **Muuttuvat suurvaltasuhteet ja maailmanpolitiikka**: kun suurvallat hakevat uutta statusta, laajentaa intressipiirejään ja haastavat toisiaan, ***pienet valtiot ovat siinä pelissä pelinappuloita ja hybridiuhkatoiminnan kohteita***. Oma politiikka ei aina vaikuta kokonaisuuteen, eikä hybridiuhkia voi täysin todeta vain oman valtion voimin. Kansainvälistä yhteistyötä tarvitaan, erityisesti EUn kanssa. Mutta myös muiden demokraattisten yhteisöjen kanssa. WTO ja OECD ovat hyviä esimerkkejä siitä, miten kauppapolitiikassa yhteisöllisyys voi olla hyväksi. Puolustuspolitiikan muuttuvat kasvot liittyy myös muuttuneeseen turvallisuusympäristöön ja uuteen dynamiikkaan maailmanpolitiikassa. Avoin ja perinteinen sota on yhä harvempaa ja siinä häviävät kaikki. Perinteinen sotilaallinen puolustuspolitiikka saa uudenlaisia muotoja, armeijan rooli muuttuu. Silti perinteisestä puolustuspolitiikasta ei saa luopua, mutta sen rinnalle pitää luoda uusia ”puolustuksellisia” kykyjä. Sotilaallisen liittoutumisen paine kasvaa.
- **Kansalaisyhteiskunnan yhteisöllistäminen** vähentää hybridiuhkiin liittyviä Suomelle haitallisia vaikutuksia. ***Syrjäytyneet ryhmät tai ryhmät, joiden mielestä heidän äänensä ei kuulu, ottavat helpommin esikuvia ulkomailta, uskovat tietoa, joka heille sopii ja hakevat yhteisöllisyyden tunnetta sieltä missä heidät ”hyväksytään”.*** Tämä kokonaisuus koskee niin huono- kuin hyväosaisia ihmisiä. EU:n Joint Research Centre (JRC) on tehnyt tutkimusta, jossa ilmenee, että usein hyväosaiset homogeeniset alueet eri EU maissa ovat joskus enemmän ”syrjäytyneitä” ja kallistuneita äärioikeistolaiseen ajatteluun kuin heikommassa taloudellisessa tilanteessa olevat ja heterogeeniset alueet. Tässä kokonaisuudessa tulee ottaa huomioon myös se, että **paikallistason ja valtiotason yhteistyö on keskeistä**. Katalonian esimerkki Espanjassa, Baijerin osavaltio Saksassa, puhumattakaan Ukrainasta ovat hyviä esimerkkejä siitä, miten paikallistason eriytyminen voi haastaa koko valtion. Suomen kohdalla tulisi välttää erilaisten toisistaan irrallaan olevien ”kuplien” syntymistä sekä jonkun tai joidenkin alueiden ”syrjäytymistä”. Jos tähän ei kiinnitetä tulevaisuudessa huomiota, Suomen valtiollinen identiteetti voi joutua kriisiin. Sellainen tilanne on erityisen hedelmällinen hybridiuhkiin liittyvään toimintaan.
- **Lainsäädännön uudet haasteet**. Miten turvata yhteiskunta niin ettemme vahingoita demokratiaa ja oikeusvaltioperiaatteita? Turvallistamisessa on vaaransa demokraattisille oikeusvaltioille ja silti meidän pitäisi pystyä vastaamaan oikeusvaltioperiaatteiden kautta hybridiuhkien tuomiin haasteisiin. Tähän kokonaisuuteen liittyy niin tietustelulait, informaatiota koskevat lait, toimivalta lait, ulkomainen omistus ja oikeudet toimia Suomessa, sana – ja kokoontumisvapaus etc.